

Een kwaliteitsborgings-systeem van toetsing

□ Jetske Strijbos

KHLeuven heeft als hogeschool in 2007 een toetsbeleid ingevoerd. Elke opleiding heeft zich geëngageerd om de beleidsopties in een toetsplan te concretiseren. De opleidingen binnen het departement Gezondheidszorg en Technologie hebben eind 2012 een eerste verkennende toetsplanronde afgesloten. In het licht van de recente veranderingen in kwaliteitszorg (NVAO, 2012) en nieuwe inzichten in het domein van toetsen is een tweede ronde ingezet.

- Elk doel wordt omringd door een uitgewerkte kwaliteitszorgcyclus, volgens het model Plan-Do-Check-Act (KHLeuven, 2007; Sluijsmans et al., 2012).

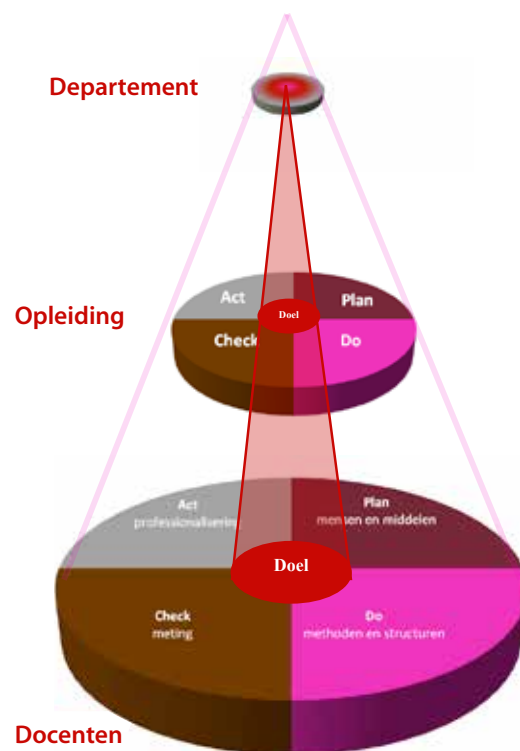
Schil van de docenten

In de schil van de docenten staat de volgende doelstelling centraal: docenten toetsen kwaliteitsvol, dat betekent valide, betrouwbaar en transparant. Deze doelstelling wordt als volgt gerealiseerd volgens het Plan-Do-Check-Act model.

Een model voor een kwaliteitsborgingssysteem

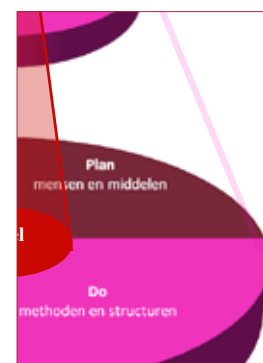
In het toetsbeleid van de KHLeuven zijn minimumdoelstellingen vastgelegd om per opleiding tot competentiegerichte, participatieve, kwaliteitsvolle beoordeling te komen in een efficiënte organisatie. Om hieraan te voldoen heeft het departement Gezondheidszorg en Technologie in de tweede toetsplanronde een kwaliteitsborgingssysteem opgezet waardoor elke opleiding garant kan staan voor de documentatie van kwaliteitsvolle toetsen en voor een toetsprogramma dat resulteert in een correct eindniveau. Het model in figuur 1 visualiseert de aanpak. Het houdt rekening met de complexiteit van de toetsrealiteit in een opleiding en bevat daarom verschillende dimensies:

- Het model is verdeeld in drie schillen, waarbij elke schil een actor representeert: docenten, opleiding, departement;
- Binnen elke schil staat een algemeen doel centraal;



Figuur 1. Model van een kwaliteitszorgcyclus voor docenten, opleiding en departement

Elk doel wordt omringd door een uitgewerkte kwaliteitszorgcyclus



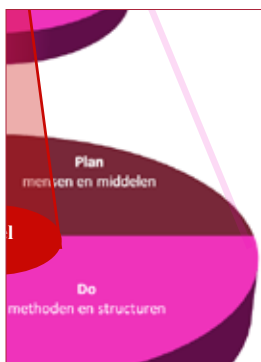
Plan

Elke docent is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn eigen toetsen. Het opleidingshoofd stuurt het proces van kwaliteitsverbetering van toetsen en toetsconcepten aan. Een stafmedewerker onderwijs verzorgt het screenings-, ondersteunings- en professionaliseringsaanbod met betrekking tot de kwaliteit van toetsen. De taken binnen deze schil behoren in principe tot ieders opdracht om goed onderwijs te verstrekken. Toch is het mogelijk - en bij visitatievoorbereidingen zelfs wenselijk - dat een opleiding ervoor kiest om gedurende kortere periode intensievere inspanningen

te vragen van haar docenten. In dat geval is het evident dat bijkomende middelen moeten worden verstrekt. Het plan van aanpak, de doelstellingen en verwachtingen worden uitgebreid aan het docententeam voorgesteld. De doelstellingen met betrekking tot kwaliteit van toetsen worden gestructureerd volgens de verschillende toetsfasen: toetsmodaliteiten en toetsen ontwikkelen, toetsen afnemen en evalueren en resultaten communiceren en bespreken (van Berkel & Bax, 2006). Voor elk van deze fasen krijgen de kwaliteitsparameters validiteit, betrouwbaarheid en transparantie een verschillende invulling. Tabel 1 illustreert dit.

Tabel 1. Invulling van de parameters validiteit, betrouwbaarheid en transparantie

Toets		Validiteit <i>afstemmen</i>	Betrouwbaarheid <i>uitzuiveren</i>	Transparantie <i>communiceren</i>
	Modaliteiten kiezen	De evaluatievormen dienen de doelen van het opleidingsonderdeel	De evaluatievormen en bijhorende condities zijn zuivere meetmethoden	De studenten weten op welke wijze, wanneer en onder welke condities ze beoordeeld zullen worden
	Ontwikkelen	De toets(items) meten de inhoud en niveau zoals beoogd in het opleidingsonderdeel	De vraagvormen en -constructie laten toe dat de items zuiver het beoogde meten	--
	Afnemen	--	Het verloop van de toetsafname is vrij van storende factoren zodat het gestelde gedrag/ resultaten uitsluitend de beheersing van de student meten	Studenten hebben tijdig en eenduidig zicht op de concrete organisatie van de toets en over de beoogde competenties/ slaagcriteria/ cesuur
	Beoordelen	De score op de toets(items) geeft weer in welke mate de doelen van het opleidingsonderdeel gerealiseerd zijn	De toekenning van een score op een toets(item) gebeurt uitsluitend op basis van de prestatie van de student	Het is voor de studenten duidelijk op welke wijze de scores tot stand komen
	Terugkoppelen	De bespreking van de resultaten geeft weer op welke wijze de antwoorden/ gedrag/ resultaat van de studenten beantwoorden aan de vooropgestelde doelen van het opleidingsonderdeel	De bespreking richt zich uitsluitend op de prestaties van de student in functie van de vooropgestelde doelen van het opleidingsonderdeel, eventueel op verbeteracties voor de student	De toetsresultaten en de implicaties op het verdere verloop van de studie zijn helder



Elke opleiding kan garant staan voor kwaliteitsvolle toetsen

Do

Alle docenten ontwerpen een actuele toetsmatrijs en laten dit instrument door inhoudsdeskundige peers screenen. Het ontwerp en de selectie van de toetsitems gebeurt met behulp van de toetsmatrijs. Docenten beschikken voor elke toets over een antwoordmodel en/of beoordelingswijzer (van Berkel & Bax, 2006). Voor elk opleidingsonderdeel is een studiewijzer opgesteld waarin toetsmodaliteiten, beknopte toetsmatrijs, doelstellingen, evaluatieprocedure, deadlines, totstandkoming van score, enzovoort worden toegelicht. Docenten screenen elkaars studiewijzers. Het opleidingshoofd bespreekt de kwaliteit van toetsen met elke docent tijdens het functioneringsgesprek.

Check

Toetsen worden driejaarlijks onderworpen aan een zelf- en peerscreening. Er wordt daarmee gepeild naar de congruentie tussen toetsmatrijs, items, toets, beoordelingscriteria en scoringswijzer, de toegankelijkheid van de toetsitems en de transparantie van de studiewijzer. Docenten screenen hun eigen toetsen. In overleg met het opleidingshoofd wordt beslist op welke manier docenten elkaars toetsen screenen. Afhankelijk van de focus van de screening kan de peer een collega-docent met vakinhoudelijke en/of toetsdeskundigheid, een afgevaardigde van het werkveld of een representatieve studentengroep zijn. Docenten volgen vóór aanvang van de screeningsronde de professionaliseringsmodule Screening van eigen en ander evaluatiemateriaal. De resultaten en opvolging van de screening zijn mogelijk onderwerp van het functioneringsgesprek.

Een stafmedewerker onderwijs meet ter voorbereiding van de visitatie- en accreditatieronde van tenminste twaalf opleidingsonderdelen de moeilijkheidsgraad, discriminatiegraad en consistentie van de toetsitems en/of de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid. De resultaten van deze metingen worden teruggekoppeld naar de betrokken docenten in een workshop.

Act

Er wordt voorzien in een zeer ruim, complementair professionaliseringsaanbod voor de docenten

(Govaerts, 2011). De docenten maken zelf een keuze uit het aanbod op grond van hun eigen interesse, behoefte aan professionalisering, van screeningsresultaten of van een functioneringsgesprek. Het aanbod bestaat uit:

- Introductiemodule kwaliteitsvol toetsen, waarin kwaliteitsbewaking bij ontwikkeling, uitvoering en verwerking van een toets wordt besproken op basis van een Vademecum Examineren;
- Verdiepings- of uitbreidingsmodules rond de volgende onderwerpen: Toetsmatrijs, Psychometrische analyse van een toets, Correct en helder taalgebruik bij toetsen, Formatief toetsen, Objectief scoren, Mondeling versus schriftelijk toetsen, Efficiënt toetsen, Screening van eigen en ander evaluatiemateriaal, enz.;
- Coaching op maat voor docenten die onder begeleiding een toets willen optimaliseren (Rust et al., 2005);
- *Lightening talks* toetsing waarin goede praktijkvoorbeelden van collega's worden toegelicht;
- Verdiepings- en uitbreidingsmodules en goede praktijkvoorbeelden worden ook digitaal ter beschikking gesteld aan docenten.

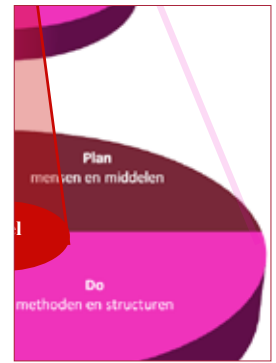
Schil van de opleiding

In de schil van de opleiding staat de volgende doelstelling centraal: de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing dat valide, betrouwbaar en efficiënt is. Deze doelstelling wordt als volgt gerealiseerd volgens het Plan-Do-Check-Act model.

Plan

Elke opleiding beschikt over een toetsadviesbureau. Dit orgaan bestaat uit het opleidingshoofd, een docent van de opleiding, een stafmedewerker onderwijs en eventueel een docent van een andere, verwante opleiding of een werkvelddeskundige. Het toetsadviesbureau bewaakt de inhoudelijke onderlinge afstemming tussen onafhankelijke toetsen (valide toetssysteem), de betrouwbaarheid van het toetssysteem als geheel (juridische consistentie, keuze voor toetsvormen, examenresultaten) en de efficiëntie van het toetssysteem (studeerbaarheid, toetstijd voor studenten en docenten). Het toetsadviesbureau ondersteunt de Opleidingscommissie, het beleids-

Docenten maken een gerichte keuze uit het ruime professionaliseringsaanbod



voerend orgaan van de betreffende opleiding, binnen het domein van toetsing. Zo bereidt het toetsadviesbureau de besluitvoering voor en ondersteunt het de implementatie van genomen beslissingen door de Opleidingscommissie. Het toetsadviesbureau rapporteert bovendien jaarlijks haar werkzaamheden, voorstellen en resultaten aan haar Opleidingscommissie.

Do

Het toetsadviesbureau werkt gedurende één academiejaar aan één focus. Mogelijke focussen zijn valide toetssysteem, betrouwbaar toetssysteem en efficiënt toetssysteem. Binnen elk van deze focussen verzamelt, onderzoekt en evalueert het toetsadviesbureau relevante kwantitatieve en/of kwalitatieve data en formuleert het concrete voorstellen voor acties voor de opleiding, vakgroepen en docenten.

Check

Binnen de focus valide toetssysteem verzamelt een stafmedewerker onderwijs data via een gestructureerde enquête bij alle docenten en via documentanalyse van alle toetsmatrijzen. Met deze informatie wordt een concordantiematrix samengesteld, een verbinding tussen getoetste competenties en opleidingsonderdelen. Het toetsadviesbureau evalueert de logische opbouw en complementariteit van de leerlijnen.

De focus betrouwbaar toetssysteem brengt de examenresultaten per docent en studievoortgang van de studenten in kaart. Ook de resultaten van de zelf- en peerscreening uit de schil van docenten levert data aan om de betrouwbaarheid van het toetsprogramma te meten. Het toetsadviesbureau evalueert de betrouwbaarheid van het toetsprogramma (van Berkel et al., 2012).

Binnen de focus efficiënt toetssysteem worden de geschatte/ begrote toetstijd voor studenten en docenten en belasting voor de organisatie in kaart gebracht en vergeleken met aanverwante opleidingen. Het toetsadviesbureau evalueert de haalbaarheid van de toetstijd in relatie tot de totale opdracht (docenten) en studiebelasting (studenten).

Op basis van de evaluaties stelt het toetsadviesbureau verbeteracties voor opleiding en/of docenten

voor aan de Opleidingscommissie. Ze houdt hierbij rekening met de relevante tussentijdse en eindresultaten van onderwijsontwikkelingsprojecten (OOF; Wijnants et al., 2010). De Opleidingscommissie legt de prioritaire acties vast.

Act

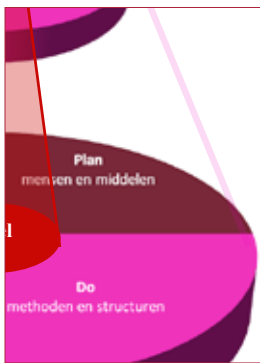
Het toetsadviesbureau stelt een plan van aanpak op om de prioritaire verbeteracties in de opleiding te implementeren. De leden van het toetsadviesbureau volgen gezamenlijk een externe vorming inzake kwaliteitsborging van evaluatiesystemen. Tenminste één lid van het toetsadviesbureau volgt een coachingstraject waarin hij zich verdiept in het begeleiden van docenten bij het verbeteren van toetskwaliteit (meten, analyseren en instrumenten inzetten ter verbetering).

Schil van het departement

In de schil van het departement staat de volgende doelstelling centraal: Het departement voorziet sturing en ondersteuning met betrekking tot efficiëntie en effectiviteit van toetsing/ toetsinnovatie. De Staf, het departementaal beleidsvoerend orgaan, functioneert als stuurgroep van de implementatie van het toetsbeleid. Een stafmedewerker onderwijs rapporteert jaarlijks de voortgang van vooropgestelde doelstellingen, de gebruikte methoden en de resultaten van zowel de docenten als de opleidingen aan de Staf. De stafmedewerker onderwijs vat voor de Staf de kengetallen met betrekking tot efficiëntie en effectiviteit van de toetsing samen. Er wordt bepaald of de strategie en randvoorwaarden moeten worden bijgestuurd en in welke mate bijkomende innoverende toetsdoelstellingen kunnen worden toegevoegd.

Implementatie van het model

De implementatie van dit model wordt momenteel voorbereid. Zo zijn de toetsadviesbureaus van elke opleiding samengesteld en het reeds bestaande screenings-, ondersteunings- en professionaliseringsaanbod wordt verder verfijnd en uitgebreid zodat het binnen de context van dit model door meerdere gebruikers op een eenduidige manier kan worden ingezet. Een eerste grondige evaluatie van dit model is voorzien op het einde van het academiejaar 2013-2014, een jaar na implementatie.



*Het toetsadviesbureau bewaakt de validiteit,
de betrouwbaarheid en de efficiëntie van het toetssysteem*

Literatuur

Berkel, H. van & Bax, A. (2006). *Toetsen in het hoger onderwijs*. Bohn Stafleu van Loghum: Houten.

Berkel, H.J.M. van; Janssen, E. & Bax, A. (2012). *Studiesucces bevorderen: het kan en is niet moeilijk*. Bewezen rendementsverbeteringen in het hoger onderwijs. Boom Lemma: Den Haag.

Govaerts, M. (2011). *Climbing the Pyramid*. Towards Understanding Performance Assessment. Maastricht University.

KHLeuven (2007). *Toetsing en Toetsbeleid aan de KHLeuven*. Competentiegericht leren vraagt een nieuwe manier van toetsen. (niet gepubliceerd document).

NVAO (2012). *Accreditatiestelsel hoger onderwijs Vlaanderen*. Kader voor de opleidingsaccreditatie 2de ronde. <http://www.vlaamsehogescholenraad.be/be-nl/info/279/NAS.html>

OOF (2012). KONDOR (<https://associatie.kuleuven.be/kwaliteitszorg/intranet-associatie/instrumenten>);

OOF (2012-2014). Toetskoffer. (<http://associatie.kuleuven.be/onderwijs/oof-info/2012/24>); OOF (2012-2015). Bachelortoets. (<http://associatie.kuleuven.be/onderwijs/oof-info/2012/01>).

Rust, C., O'Donovan, B. & Price, M. (2005). A social constructivist assessment process model: how the research literature shows us this could be best practice. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 30, 231-240.

Sluijsmans, D., Peeters, A., Jakobs, L. & Weijzen, S. (2012). De kwaliteit van toetsing onder de loep. *Onderwijsinnovatie*, 4, 17-25.

Wijnants, L., Hermans, I. & Vandeput, L. (2011). *Innovatief evalueren in het hoger onderwijs*. Leerwegaanpak voor het summatief toetsen. LannooCampus: Leuven.

□ Mw. J. Strijbos is stafmedewerker onderwijs in het Departement Gezondheidszorg en Technologie van de KHLeuven. E-mail: jetske.strijbos@khleuven.be.

Ook in voor
leesbare vragen?



aa=oe -r +s



WWW.TEELN.NL